

Factsheet over het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 van Vlaanderen (België)

Op 13 februari 2015 heeft de Europese Commissie het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) formeel goedgekeurd. Het POP schetst de prioriteiten van Vlaanderen voor het gebruik van de 925 miljoen euro publieke financiering die beschikbaar is voor de periode 2014-2020 (384 miljoen euro uit de EU-begroting, 288 miljoen nationale cofinanciering en 253 miljoen aanvullende nationale financiering).

In het kader van het POP, dat een duurzamer landbouw als voornaamste oogmerk heeft, zal aan ongeveer de helft van de landbouwbedrijven in het gewest bijstand voor herstructurering en modernisering worden verleend.

Een beter beheer van natuurlijke hulpbronnen en klimaatvriendelijker landbouwmethoden vormen de tweede krachtlijn van het programma. In het kader van het POP worden 3 000 bedrijfinvesteringprojecten met betrekking tot **milieu- en klimaatvriendelijke en hulpbronnenefficiënte landbouw**, circa **6 000 investeringen** ter verbetering van de **energie-efficiëntie** en **5 000 investeringsprojecten ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen** ondersteund.

Het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen loopt al verscheidene jaren terug. Om deze trend te keren, zal het programma 1 400 jonge landbouwers ondersteunen. Nieuw in het plattelandsontwikkelingsprogramma van Vlaanderen is de brede weersverzekering, die op 5 % van de landbouwbedrijven is gericht. Verdere maatregelen zijn bedoeld om innovatie te bevorderen, opleidingskansen te bieden, de vitaliteit van het platteland te verhogen en de relatie met de stad te versterken.

In het kader van de bijstand voor [plattelandsontwikkeling](#) (PO), de tweede pijler van het [gemeenschappelijk landbouwbeleid](#), ontvangen de lidstaten EU-middelen die ze op nationaal of regionaal niveau beheren door middel van meerjarige, gefinancierde programma's. In totaal zijn er 118 programma's gepland in alle 28 lidstaten. De nieuwe [PO-verordening](#) voor de periode 2014-2020 is toegespitst op zes economische, ecologische en sociale prioriteiten. De programma's bevatten duidelijke streefdoelen om aan te geven wat er moet worden bereikt. Om de acties beter te coördineren en een zo groot mogelijke synergie met de andere Europese structuur- en investeringsfondsen ([ESI-fondsen](#)) te bereiken, is met elke lidstaat een [partnerschapsovereenkomst](#) gesloten waarin diens brede strategie voor door de EU gefinancierde structurele investeringen wordt uitgestippeld.

Dit document geeft een bondig overzicht van de wijze waarop het POP inspeelt op de uitdagingen en kansen voor Vlaanderen. In een tabel in de bijlage zijn de prioriteiten en aandachtsgebieden met hun respectieve streefdoelen en begroting opgenomen. In België wordt het plattelandsontwikkelingsbeleid uitgevoerd door middel van twee programma's, een voor Vlaanderen en een voor Wallonië.

1. SITUATIE EN BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN

Vlaanderen is het noordelijke deel van België. Het heeft een oppervlakte van 13 521 km² en telt ongeveer 6,35 miljoen inwoners. De bevolkingsdichtheid is met 475 inwoners per km² zeer hoog en bijna vier keer hoger dan het gemiddelde in de Europese Unie.

Slechts 7 % van het grondgebied is ruraal en 2,5 % van de bevolking woont op het platteland. Het Vlaamse platteland is sterk verstedelijkt. Het heeft een zeer versnipperd landschap en de banden tussen stad en platteland zijn sterk. Zowel geografisch, functioneel als cultureel raken rurale en urbane gebieden steeds meer verweven.

Het landbouwareaal beslaat 6 000 km², waarvan 70 % akkerland is. Slechts 1 850 km² is met bos bedekt.

De totale bruto toegevoegde waarde van het Vlaams gewest bedraagt 182 miljard euro, waarvan de primaire sector minder dan 1 % voor zijn rekening neemt. Het consolideren van de positie van de landbouwer in de voedselproductieketen en het beperken van de negatieve effecten van prijsvolatiliteit in de sector behoren daarom tot de voornaamste uitdagingen.

De landbouw in Vlaanderen is grootschalig en intensief, met hoge opbrengsten per hectare. Dit gaat onvermijdelijk gepaard met een hoger gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, ongunstige effecten op de bodem- en waterkwaliteit en biodiversiteitsverlies. Met name de hoge concentraties nitraten in het grond- en oppervlaktewater blijven een uitdaging.

De gemiddelde leeftijd van landbouwers is hoger dan 50 jaar (slechts 5 % van de landbouwers is jonger dan 35). Weinig landbouwers hebben een opvolger. Omdat jonge landbouwers bij het opstarten van een bedrijf onder een gebrek aan middelen te lijden hebben, behoeven zij enige bijstand.

Het blijft een uitdaging voor Vlaanderen om innovatie te stimuleren met het oog op het behoud van zijn concurrentievermogen op landbouwgebied. Tezelfdertijd moet voor kennisoverdracht worden gezorgd, zodat door agrarisch ondernemers ontwikkelde innovaties op grote schaal door landbouwers kunnen worden overgenomen en toegepast.

2. HOE HET VLAAMSE PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA DEZE UITDAGINGEN AANPAKT

Om deze uitdagingen aan te gaan, financiert het POP maatregelen in het kader van vijf plattelandsontwikkelingsprioriteiten, waarvan prioriteit 2, "versterken van de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven", het belangrijkste is.

Het programma is opgebouwd rond vier thema's: jonge landbouwers, innovatie en opleiding, verbetering van de duurzaamheid van de landbouw (zowel economisch als ecologisch), en kwaliteit en vitaliteit van het platteland.

Het POP beoogt in de eerste plaats de toekomst van de landbouwsector veilig te stellen door jonge landbouwers bijstand te verlenen.

Vlaanderen zal ook investeren in innovatie en opleiding met een toekomstgerichte aanpak van de uitdagingen waar individuen, ondernemingen en de brede samenleving mee worden geconfronteerd.

Het POP is ook gericht op het verhogen van de weerbaarheid en de duurzaamheid van de landbouwsector in al zijn aspecten. Het ecologische aspect wordt versterkt doordat bijzondere aandacht wordt besteed aan biodiversiteit, waterkwaliteit, Natura 2000, erosiebestrijding en milieu- en klimaatvriendelijke landbouwmethoden. Het economische aspect wordt bevorderd door aandacht te hebben voor de positie van de producent in de voedselketen, de crisisbestendigheid van de sector en de ontwikkeling van risicobeheer.

Het POP zal de kwaliteit en de vitaliteit van het platteland verhogen. De neerwaartse trend in het aantal landbouwbedrijven, die gepaard gaat met schaalvergroting, zal worden tegengegaan. Andere uitdagingen die worden aangepakt, zijn onder meer de diversificatie van de plattelandseconomie, de bevordering van plattelandstoerisme en de levensvatbaarheid van deeltijdse landbouw. Ook maatregelen in verband met maatschappelijke uitdagingen, zoals armoede in plattelandsgemeenschappen, zullen hun beslag krijgen.

De horizontale prioriteit "kennisoverdracht en innovatie in de landbouwsector, de bosbouwsector en plattelandsgebieden" helpt de landbouwsector en plattelandsondernemingen de resultaten van onderzoek en innovatie in hun productiesystemen te integreren.

De focus van elke prioriteit wordt hieronder kort toegelicht.

Concurrentievermogen van de landbouw en innovatieve landbouwtechnologieën

Het POP zal de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven verbeteren en tegelijk hun ecologische duurzaamheid waarborgen. Het programma mikt op meer dan de helft van alle landbouwers (ongeveer 13 000 landbouwbedrijven) om met name innovatieve en duurzame investeringen te bevorderen. Een specifieke maatregel is erop gericht jonge landbouwers te helpen een bedrijf op te starten (1 400 bedrijven). Er wordt ook voorzien in bijstand voor de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven. Innovatie, een ander belangrijk element, zal worden bevorderd door middel van informatie- en kennisdelingsactiviteiten.

Organisatie van de voedselketen en risicobeheer

De maatregel waarbij bijstand voor de oprichting van producentenorganisaties wordt verleend, zou de positie van producenten in de voedselketen moeten versterken en is op 1 200 landbouwbedrijven (of bijna 5 % van het totale aantal) gericht.

Voorts voorziet het programma in bijstand voor risicobeheer via brede weersverzekeringstelsels, die op 5 % van alle landbouwers (een 1300-tal) zijn gericht.

Herstellen, in stand houden en verbeteren van ecosystemen

Welhaast 85 % van het in het kader van deze prioriteit toegewezen bedrag wordt aangewend voor areaalgebonden betalingen ter dekking van de kosten voor het toepassen van milieu- en klimaatvriendelijke methoden voor landbeheer. Een en ander zal de biodiversiteit bevorderen, het water- en bodembeheer verbeteren, door middel van agromilieumaatregelen die 8 % van het Vlaamse landbouwareaal beslaan, en meer biologische landbouw aanmoedigen.

Er staan bijna 3 000 investeringen ten behoeve van de milieu- en klimaatvriendelijkheid en de hulpbronnefficiëntie van landbouwbedrijven op het programma. Ook zal bijstand worden verleend voor opleiding en advies inzake milieu- en klimaatkwesties.

Er zijn 1 700 investeringsprojecten ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen gepland.

Een efficiënt gebruik van hulpbronnen en klimaat

Het programma voorziet in investeringen, hetzij voor energie-efficiëntie, emissiereductie of koolstofvastlegging, op landbouwbedrijven en in plattelandsgebieden. Ook zal bijstand worden verleend voor kennisoverdracht en opleiding, samenwerkingsacties en agromilieumaatregelen, zoals de reductie van meststoffen. Zo'n 6 000 investeringsprojecten zullen de energie-efficiëntie verhogen en 5 000 investeringsprojecten moeten de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Met het programma wordt de bosbouwsector ondersteund en wordt beoogd 1 400 ha land te bebossen.

Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling

Door een evenwichtige territoriale plattelandsontwikkeling zal Vlaanderen verscheidene sociale kwesties aanpakken die in zijn plattelandsgebieden zijn gerezen. Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling worden ondersteund door de bottom-up benadering van Leader. Naar schatting 15 plaatselijke groepen zullen strategieën voor plaatselijke ontwikkeling opstellen en uitvoeren. De benadering zal ruwweg 30 % van de plattelandsbevolking beslaan en zo ongeveer 80 banen scheppen en de leefomstandigheden verbeteren.

Daarnaast wordt plaatselijke ontwikkeling ondersteund door 180 investeringsprojecten met betrekking tot basisdiensten zoals kleinschalige infrastructuur, ontspanningsmogelijkheden en natuurlijk erfgoed.

In begrotingstermen zijn de vijf ***grootste POP-maatregelen***:

- maatregel 4 (met een toewijzing van 504 miljoen euro): Investeringen in materiële activa;
- maatregel 10 (met een toewijzing van 200 miljoen euro): Agromilieuklimaat;
- maatregel 6 (met een toewijzing van 60 miljoen euro): Ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen;
- maatregel 7 (met een toewijzing van 34 miljoen euro): Basisdiensten en dorpsvernieuwing;

- o maatregel 19 (met een toewijzing van 34 miljoen): Leader/vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling.

Bijlage 1: Indicatieve publieke financiering voor het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma

Streefdoel	Maatregel	Totale publieke financiering (€)	%
Prioriteit 1: Kennisoverdracht en innovatie¹			
1A: Het stimuleren van innovatie, samenwerking en de kennisbasis <u>9,5 %</u> POP-uitgaven	01 kennis		
	02 adviesdiensten		
	16 samenwerking		
1B: Het verstevigen van de banden (met onderzoek enz.) <u>33</u> samenwerkingsmaatregelen	16 samenwerking		
1C: Opleiding <u>981 850</u> deelnemers	01 kennis		
Prioriteit 2: Concurrentievermogen		385 996 517	41,75%
2A: Prestaties van landbouwbedrijven <u>52 %</u> landbouwbedrijven met POP-bijstand	01 kennis	14 419 789	1,56 %
	04 investeringen	292 351 633	31,62 %
	06 ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen	1 400 000	0,15 %
	16 samenwerking	655 721	0,07 %
2B: Nieuwe landbouwers <u>5,6 %</u> landbouwbedrijven met bijstand voor jonge landbouwers	01 kennis	8 990 556	0,97 %
	02 adviesdiensten	9 848 567	1,07 %
	06 ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen	58 330 251	6,31 %
Prioriteit 3: Organisatie van de voedselketen		15 642 949	1,69 %
3A: Concurrentievermogen van de producenten <u>4,8 %</u> van de landbouwbedrijven ontvangt bijstand	04 investeringen	8 500 000	0,92
	Producentengroeperingen / -organisaties:	2 000 000	0,22
3B: Risicobeheer <u>5,1 %</u> van de landbouwbedrijven ontvangt bijstand	17 risicobeheer	5 142 949	0,52
Prioriteit 4: Herstellen, in stand houden en verbeteren van ecosystemen²		223 472 238	24,17 %

¹ Voor prioriteit 1 is geen financiële toewijzing opgenomen omdat de uitgaven over andere aandachtsgebieden worden verdeeld.

² Uitgaven in het kader van prioriteit 4 zijn geprogrammeerd voor de prioriteit als geheel, niet voor afzonderlijke aandachtsgebieden.

4A: Biodiversiteit	01 kennis	6 195 958	0,67 %
contracten sluiten voor <u>2 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	02 adviesdiensten	11 605 437	1,26 %
contracten sluiten voor <u>0,6 %</u> van het gebruikte bos/andere beboste gebied	04 investeringen	4 600 000	0,50 %
	07 basisdiensten	12 770 000	1,38 %
4 B: Waterbeheer	08 bos	5 466 924	0,59 %
contracten sluiten voor <u>4,7 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	10 Agromilieuklimaat	172 252 450	18,63 %
	11 biologische landbouw	10 104 321	1,09 %
4C: Bodemerosie en -beheer		477 148	0,05 %
contracten sluiten voor <u>1,4 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	16 samenwerking		
Prioriteit 5: Hulpbronnenefficiëntie en klimaat		235 510 445	25,47 %
5 B: Energie-efficiëntie	01 kennis	1 617 176	0,17 %
investering van <u>218 miljoen euro</u>	04 investeringen	67 075 943	7,26 %
	16 samenwerking	417 623	0,05 %
5D: Uitstoot BKG en NH ₃ verminderen	04 investeringen	131 332 713	14,21 %
contracten sluiten voor <u>6,33 %</u> betrokken grootvee-eenheden in het gebruikte landbouwareaal	10 Agromilieuklimaat	26 966 990	2,92 %
contracten sluiten voor <u>0,94 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			
5E Koolstofbehoud en -vastlegging	08 bos	8 100 000	0,88 %
contracten sluiten voor <u>0,13 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			
Prioriteit 6: Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling		55 491 928	6,00 %
6B plaatselijke ontwikkeling	07 basisdiensten	24 412 388	2,32 %
<u>71,7 %</u> van de plattelandsontwikkeling bereiken met een strategie voor plaatselijke ontwikkeling	16 samenwerking	500 000	0,05 %
<u>28,7 %</u> van de plattelandsbevolking betere diensten / infrastructuur bieden	19 Leader en vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling	33 579 540	3,63 %
<u>80 banen</u> scheppen (Leader)			
Technische bijstand		8 400 000	0,91 %
Totale publieke uitgaven (€)		924 514 077	100 %